

Χωρίς νὰ ἔχη μανδαλώσει τις, συνήθως μετὰ τῶν ρ. ἔχω καὶ ἀφίνω : *Ἐχω ἀμαντάλωτα τὸ σπῖτι (δὲν ἔχω μανδαλώσει τὴν θύραν τῆς οἰκίας). *Ἀφίνω ἀμαντάλωτα.

ἀμαντάλωτος ἐπίθ. πολλαχ. καὶ Πόντ. (Κερασ. Κοτύωρ.) ἀμαδάλωτος πολλαχ. ἀμαντάλουντους βόρ. ἰδιώμ. ἀμαδάλουντους πολλαχ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ ἐπιθ. *μανταλωτὸς <μανταλώνω. Ἡ λ. καὶ παρὰ Σομ.

Ὁ μὴ διὰ μανδάλου κλεισθεὶς, ὁ μὴ μανδαλωθεὶς, ἐπὶ θύρας καὶ παραθύρου ἔνθ' ἀν. : Θύρα ἀμαδάλωτη Θράκ. (Σαρεκκλ.) Τὴν πόρταν ἀμαντάλωτον ἐφέκε (ἄφησεν) Κοτύωρ.

ἀμαντάνιστος ἐπίθ. ἀμάρτ. ἀμαντάνιστους Στερελλ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *μαντανιστὸς <μαντανίζω.

Ὁ μὴ κατεργασθεὶς ἐν τῷ ὕδατι διὰ τῆς λεγομένης νεροτριβῆς, ἐπὶ μαλλίνου ὑφάσματος.

ἀμαντάριστος ἐπίθ. σύνηθ. ἀμαδάριστος πολλαχ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *μανταριστὸς <μαντάρω κατὰ τὰ ἐκ τῶν εἰς -ίζω ρ. παραγωγή.

Ὁ μὴ ἔχων τὰς ἐκ τῆς φθορᾶς ὁπὰς ἐπιδιωρθωμένας διὰ πλέγματος ἐκ νήματος, ἐπὶ ἐνδυμάτων : Κάλτσες ἀμαντάριστες. Πονκάμισο ἀμαντάριστο.

ἀμαντζίριστος ἐπίθ. Πόντ. (Τραπ. Χαλδ.) ἀμαντζίριγος Πόντ. (Σάντ. Τραπ. Χαλδ.)

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *μαντζιριστὸς <μαντζιρίζω.

1) Ὁ μὴ φαγὼν φαγητὸν ἀπηγορευμένον ἐν ἡμέρᾳ νηστείας, ὁ μὴ καταλύσας τὴν νηστείαν ἔνθ' ἀν. : Ἀμαντζίριγος εἶμαι Πόντ. (Σάντ. Τραπ. Χαλδ.) Συνών. ἀμύλωτος. 2) Ὁ μὴ περιλαβὼν λιπαρὰ ἐδέσματα, ἐπὶ σκεύους μαγειρικοῦ ἔνθ' ἀν. : Ἀμαντζίριγα εἶν' τὰ σκευᾶ (τὰ σκευῆ εἶναι καθαρὰ, δὲν ἔχουν μανθῆ ὑπὸ γάλακτος, κρέατος κτλ.) Τραπ. Χαλδ.

ἀμαντζούλωτος ἐπίθ. Πόντ. (Σάντ. Χαλδ. κ. ἀ.) ἀμαντζόλωτος Πόντ. (Κοτύωρ.)

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *μαντζουλωτὸς <μαντζουλώνω.

Ὁ μὴ ρυπανθεὶς διὰ τροφῶν, καθαρὸς, ἐπὶ μαγειρικοῦ σκεύους ἔνθ' ἀν. : Ἐμαντζούλωσεν ὁλᾶ τὰ σκευᾶ, ἔναν ἀμαντζούλωτον *κ' ἐφέκεν (δὲν ἄφησε) Χαλδ.

ἀμαντήλωτος ἐπίθ. Λεξ. Μ. Ἐγκυκλ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *μαντηλωτὸς <μαντηλώνω.

Ὁ μὴ λαβὼν κατὰ τὸν γάμον ὡς δῶρον μανδήλιον.

ἀμαντος ἐπίθ. Χίος — Λεξ. Βλαστ. 18

Πιθανῶς ἐκ τοῦ οὐς. ἀμάντα κατὰ τὸ ἀντίστροφον σχῆμα ἡ συχία - ἡ συχος κττ.

Ὁ οὐχὶ ζωηρός, ὁ ἀπράγμων. Ἡ λ. καὶ ὡς ἐπών.

ἀμάντριστος ἐπίθ. ἐνιαχ. — Λεξ. Μ. Ἐγκυκλ. (λ. ἀμάνδριστος) Ἐλευθερουδ. (λ. ἀμάνδριστος) ἀμάδριστος ἐνιαχ. ἀμάδριστους Ἰμβρ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *μαντριστὸς <μαντριζω.

Ὁ μὴ εἰσαχθεὶς εἰς μάνδραν ἔνθ' ἀν. : Ἀμάδριστον κουπάδ' Ἰμβρ. || Φρ. Γουρούφ' ἀμάδριστον! (ἐπὶ ἀνθρώπου λίαν ἀγροίκου καὶ ἀγενοῦς) αὐτόθ. Πβ. ἀμάντρωτος.

ἀμάντρωτος ἐπίθ. σύνηθ. ἀμάδρωτος πολλαχ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *μαντρωτὸς <μαντρώνω.

Ὁ ἄνευ μάνδρας, ἥτοι τοίχου, περιβόλου, ἀτοίχιστος ἔνθ' ἀν. : Ἀμάντρωτο οἰκόπεδο σύνηθ. Πβ. ἀμάντριστος.

ἀμαντωσιὰ ἡ, Λεξ. Βλαστ.

Ἐκ τοῦ ρ. *ἀμαντώνω. Πβ. ἄμαντος.

Ἀδεξιότης. Συνών. ἀτζαμωσύνη.

ἀμάνωτος ἐπίθ. Πόντ. (Κερασ. Κοτύωρ. Σάντ. Τραπ. Χαλδ.)

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. μανωτὸς <μανώνω.

Ὁ μὴ ρυπανθεὶς δι' αἰθάλης ἔνθ' ἀν. : Χαλκὸν ἀμάνωτον (χαλκὸν = χαλκοῦς λέβης) Χαλδ. Σέρᾶ ἀμάνωτα αὐτόθ. || Γνωμ. Τὸ φουρνὶν ποιὸς σπογγίζ' ἀμάνωτος *κ' ἀπομέν' (*κ' ἀπομέν' ἀντὶ *κὶ ἀπομέν' = δὲν μένει) Κοτύωρ.

ἄμαξα ἡ, λόγ. κοιν.

Τὸ ἀρχ. οὐς. ἄμαξα.

1) Ὁχημα συρόμενον ὑπὸ ἐνὸς ἢ δύο ἵππων καὶ χρησιμεῖον πρὸς μεταφορὰν ἀνθρώπων κοιν. : Πήγαμε μὲ τὴν ἄμαξα περίπατο. || Φρ. Ψάλλω τὰ ἐξ ἀμάξης (ἐξυβρίζω). Ἐκ τῆς ἀρχ. φρ. «τὰ ἐξ ἀμάξης». Πβ. ΝΠολίτ. Παροιμ. 2,134) κοιν. Συνών. καρρότσα. 2) Παιδιά παιζομένη ὡς ἐξῆς. Τρία παιδιά κρατούμενα ἐκ τῶν χειρῶν σχηματίζουν κύκλον. Τὸ ἐν τούτων, τὸ ἄλογο, χωρὶς νὰ ἀποσπάσῃ τὰς χεῖρας διέρχεται ὑπὸ τὸ σύμπλεγμα τῶν χειρῶν τῶν δύο ἐτέρων, οἱ δὲ παῖκται οὕτω συμπεπλεγμένοι βαδίζουν καὶ φωνάζουν συνεχῶς «περῆ ἡ ἄμαξα!». Ἐνίοτε ἐπὶ τῶν οὕτω συμπεπλεγμένων χειρῶν αὐτῶν ἐπικάθεται τέταρτον παιδίον. Ὅταν θέλουν νὰ γίνῃ ἡ ἄμαξα δίππος, προσλαμβάνεται καὶ πέμπτον παιδίον, τότε δὲ διέρχονται δύο ὑπὸ τὰς συμπεπλεγμένας χεῖρας τῶν δύο ἐτέρων Σάμ. (Μαυραντζ.)

Πβ. ἀμάξι.

ἀμαξάδα ἡ, σύνηθ.

Ἐκ τοῦ οὐς. ἄμαξα καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -άδα (II).

1) Ἡ δι' ἀμάξης μετάβασις ἀπὸ τόπου τινὸς εἰς ἕτερον, κυρίως πρὸς διασκέδασιν : Ὡραία ἀμαξάδα ἦταν αὐτὴ ποῦ κάναμε. 2) Ἐπιρρηματ., ἐφ' ἀμάξης : Πάμε ἀμαξάδα. Συνών. καρροτσάδα.

ἀμαξάδικος ἐπίθ. Ἀθῆν. κ. ἀ. — Λεξ. Περίδ. Ἡπίτ. Ἐλευθερουδ.

Ἐκ τοῦ οὐς. ἄμαξα καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -ικός ἀπὸ τοῦ θέμ. τοῦ πληθ. ἀμαξάδες.

1) Ὁ ἀνήκων εἰς ἄμαξαν, ὁ κατάλληλος δι' ἄμαξαν ἔνθ' ἀν. : Ἀλογα ἀμαξάδικα Ἀθῆν. 2) Τὸ οὐδ. ἀμαξάδικο οὐς., μέρος, ὅπου κατασκευάζουν ἀμάξας, ἀμαξοπη-

γειον Λεξ. Περίδ. Ἡπίτ. Μ. Ἐγκυκλ. β) Μέρος, ὅπου σταθμεύουν ἄμαξαι, ἄμαξοστάσιον Λεξ. Περίδ. Ἡπίτ.

άμαξάκι τό, κοιν.

Ὑποκορ. τοῦ οὐσ. ἄμαξα ἢ ἀμάξι. Ἡ λ. καί παρὰ Δουκ.

Μικρά ἄμαξα. Συνών. ἄμαξοῦ, ἄμαξοῦδι.

άμαξάρις ὁ, Κεφαλλ. Κύπρ. — Λεξ. Λάουνδ. Περίδ. Βυζ.

Ἐκ τοῦ μεσν. οὐσ. ἄμαξάριος.

1) Ὁ ὁδηγῶν ἄμαξαν, ἡνίοχος Κύπρ. : Παροιμ. Ἀντί νὰ τρίζῃ τ' ἀμάξιν τρίζει ὁ ἄμαξάρις (ἀντί τοῦ πάσχοντος διαμαρτύρεται ὁ οὐδέν πάσχων. Ἐπὶ τοῦ ἀδίκως μεμψιμοιροῦντος). || Ποίημ.

Ἔσ τὸν ἄμαξάριν ἔλεγαν τ' ἄλογα νὰ βιάσῃ

Κύπρ. 2) Ὁ κατασκευάζων ἀμάξας, ἄμαξοπηγὸς Λεξ. Περίδ. Βυζ.

Πβ. ἄμαξᾶς, ἄμαξηλάρης, ἄμαξηλάτης, ἄμαξολόγος, καρροτσέρης.

άμαξᾶς ὁ, κοιν.

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἄμαξα ἢ ἀμάξι καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. - ᾶς. Ἡ λ. καί παρὰ Βαΐγ.

1) Ὁ ὁδηγῶν ἄμαξαν, ἄμαξηλάτης κοιν. Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. Ἡπ. (Ἰωάνν.) 2) Παιδιά, ἥτις παίζεται ὡς ἐξῆς. Δέκα καὶ πλέον παιδιά προσλαμβάνουν ὀνόματα ἐκ τῶν μερῶν τῆς ἀμάξης, ἔπειτα δὲ εἰς τῶν παικτῶν διηγείται πεπλασμένην τινὰ διήγησιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρει τὰ μέρη ταῦτα προσπαθῶν διὰ τῆς συγχρόνου μνείας δύο μερῶν ἢ διὰ τῆς συχνῆς ἐπαναλήψεως τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος νὰ παραπλανήσῃ τοὺς παίκτας. Ἐκαστος τῶν ἄλλων παικτῶν ὀφείλει, ὅταν ἀκούσῃ μνημονεύμενον τὸ τῆς ἀμάξης μέρος, τοῦ ὁποίου ἔχει λάβει τὸ ὄνομα, νὰ ἐγερθῇ ἀμέσως καὶ ἀφοῦ κάμῃ μικρὰν κλίσιν τῆς κεφαλῆς, νὰ καθίσῃ. Ἐάν τις ἐξ αὐτῶν δὲν ἐγερθῇ ἀμέσως, τιμωρεῖται ὑποχρεούμενος νὰ μιμηθῇ φωνὰς ζῶων, νὰ ἀπαγγεῖλῃ φράσεις ἀσυναρτήτους κττ. καὶ ἔπειτα λαμβάνει τὴν θέσιν τοῦ διηγουμένου Πελοπν. (Ὀλυμπ.) 3) Ὁ κατασκευάζων ἀμάξας, ἄμαξοπηγὸς Λεξ. Γαζ. (λ. ἀμαξιεύς).

Πβ. ἄμαξάρις, ἄμαξηλάρης, ἄμαξηλάτης, ἄμαξολόγος, καρροτσέρης.

άμαξᾶ ἡ, Ἀθῆν. Θράκ. (Αἰν. Ἀδριανούπ.) κ.ά. ἄμαξᾶ Κύπρ. — Λεξ. Λάουνδ. Περίδ. Μ. Ἐγκυκλ. (λ. ἀμαξιά).

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀμάξι καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. - ᾶς. Ἡ λ. καί παρὰ Σομ. Πβ. καὶ ἀρχ. οὐσ. ἀμαξεῖα.

Ποσόν, τὸ ὅποῖον δύναται νὰ φέρῃ μία ἄμαξα ἔνθ' ἄν. : Μία ἄμαξᾶ ξύλα Ἀθῆν. Ἀντὶ τοῦ χόρτου εἶνι μὲ ἀμαξᾶ Ἀδριανούπ. Συνών. ἀμάξι 1 β, ἀραμπαδᾶ.

άμαξηγὸς ὁ, ἀμάρτ. ἄμαξηὸς Μακεδ. (Ρουμλ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἄμαξα καὶ τοῦ ρ. ἄγω. Ὅτι ἡ λ. παλαιὰ δηλοῖ τὸ μεσν. Ἀμαξηγός.

Ὁδὸς δι' ἀμάξας, ἀμαξιτός. Συνών. ἀμαξική, ἀμαξόδρομος, ἀμαξόστρατα. Πβ. ἀμαξωτός. Ἡ λ. ὑπὸ τὸν τύπ. Ἀμαξηγὸ καὶ τοπων. Μακεδ.

άμαξηλάρης ὁ, Κύπρ. ἄμαξολάρης Κύπρ.

Ἐκ συμφύρ. τῶν οὐσ. ἀμαξηλάτης καὶ ἀμαξάρις. Ὁ τύπ. ἀμαξολάρης ἐνομίσθη σύνθετος καὶ διὰ τοῦτο

προσέλαβε τὸ ο ὡς κατ' ἐξοχὴν συνδετικὸν φωνῆεν. Πβ. ἀμοσκάλη, δι' ὃ ἰδ. ἀμασκάλη.

Ὁ ὁδηγῶν ἄμαξαν. : Παροιμ. Ἀντί νὰ τρίζῃ τ' ἀμάξιν τρίζ' ὁ ἄμαξηλάρης (ἀντί τοῦ πάσχοντος διαμαρτύρεται ὁ οὐδέν παθών. Ἐπὶ τοῦ ἀδίκως μεμψιμοιροῦντος. Πβ. ἀμαξάρις, ἀμαξηλάτης). || Ἄσμ.

Χαρίζω γῶν τοῦ νεόγαμπρου ἓνα χρυσὸν ζευκάρην τῷ ἀμάξιν σιεράμαξον μὲ τὸν ἄμαξηλάρην.

Πβ. ἀμαξάρις, ἀμαξᾶς, ἀμαξηλάτης, ἀμαξολόγος, καρροτσέρης.

άμαξηλάτης ὁ, Κύπρ. ἄμαξολάτης Κέρκ. ἄμαξουλάτης Δαρδαν. ἀμαξ'λάτ'ς Μακεδ. (Καταφύγ.) Πληθ. ἀμαξ'λάτ' Μακεδ. (Καταφύγ.)

Τὸ μεταγν. οὐσ. ἀμαξηλάτης. Ὁ τύπ. ἀμαξολάτης καὶ μεταγν. Πβ. Liddell - Scott - Jones λ. ἀμαξηλάτης καὶ Γ' Χατζιδ. ΜΝΕ 1,245. Ὁ πληθ. ἀμαξ'λάτ' ἐκ τοῦ ἀμαρτ. ἀμαξηλάτοι κατὰ τὰ εἰς - ᾶτος.

Ἀμαξηλάρης, ὁ ἰδ., ἔνθ' ἄν. : Παροιμ. Ἀντί νὰ τρίζῃ τ' ἀμάξι τρίζει ὁ ἀμαξουλάτης (ἀντί τοῦ πάσχοντος διαμαρτύρεται ὁ οὐδέν παθών. Ἐπὶ τοῦ ἀδίκως μεμψιμοιροῦντος. Συνών. παροιμ. ἀντί νὰ μουγγήσῃ τὸ βόδι μουγγᾶ τ' ἀμάξι. Πβ. ΝΠολίτ. Παροιμ. 2,323) Δαρδαν. || Ἄσμ.

Χαρίζω τῷ τοῦ νεόγαμπρου ἓναν καλὸν ζευκάρην ἀμάξιν σιερότροχον μὲ τὸν ἄμαξηλάτην

Κύπρ.

άμαξηλή ἡ, Λεξ. Γαζ. (λ. ἀμαξιά) ἄμαξηλεῖα Λεξ. Γαζ. (λ. ἀρματροχιά).

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. *ἀμαξηλὸς οὐσιαστικοποιηθέντος.

Ἴχνος τροχῶν ἀμάξης, ἀμαξοτροχιά. Ὑπὸ τὸν τύπ. Ἀμαξηλὸς τοπων. Μακεδ.

άμάξι τό, ἀμάξιν Κύπρ. Χίος ἀμάξι κοιν. ἀμάξ' βόρ. ἰδιώμ. ἀμάξ' Καπ. (Ἀνακ. Ἀξ. Ἀραβάν. Μισθ.)

Ἐκ τοῦ ἀρχ. οὐσ. ἀμάξιον. Ἡ λ. καί παρὰ Δουκ.

1) Ὁχημα πρὸς μεταφορὰν πραγμάτων ἢ ἀνθρώπων συρόμενον ὑπὸ βοῶν ἢ ἵππων κοιν. καὶ Καπ. (Ἀνακ. Ἀξ. Ἀραβάν. Μισθ.) : Πῆρα ἓνα ἀμάξι νὰ πάω 'ς τὸ σταθμὸ κοιν. Τὸ φόρτωμα τοῦ ἀμαξιοῦ Κύπρ. Τοῦ πε τὰ ἐξὶ ἀμάξια (τὸν καθύβρισε. Ἐν τῇ φρ. παρετυμολογήθη τὸ ἐξ πρὸς τὸ ἐξί, ἀντί τὰ ἐξ ἀμάξης. Πβ. ἄμαξα καὶ ΑΧατζῆν ἐν Ἐπετ. Ἐταιρ. Βυζαντ. Σπουδ. 7 (1930) 238). Τοῦ φώναξι τὰ ἐξ' ἀμάξια Ἡπ. (Ἰωάνν.) || Παροιμ. Ὁ Τοῦρκος πέ τ' ἀμάξ' πᾶν τὸ λαγὸ (διὰ τῆς ἐπιμονῆς ἐπιτυχάνει τις καὶ ὑπερникᾶ μεγάλας δυσκολίας) Θράκ. (Σαρεκκλ.) κ. ἂ. Ἀντί νὰ τρίζῃ ὁ ζυγὸς τρίζει τ' ἀμάξι (ἰδ. συνών. παροιμ. ἐν λ. ἀμαξάρις, ἀμαξηλάρης, ἀμαξηλάτης) ΝΠολίτ. Παροιμ. 2,322 || Αἰνιγμ.

Ἀμάξι σιδεράμαξο καὶ σιδεροτροχᾶτο

ἀμάξι ἀρκουδόροφο καὶ φιδοκεφαλᾶτο

(ἢ χελώνη) Α.Ρουμελ. (Σωζόπ.) || Ἄσμ.

Γυρίζ' ὁ νοῦς μου πάνω της σὰν τὸν τροχὸν 'ς τ' ἀμάξιν

Κύπρ. Συνών. ἀραμπᾶς. β) Φορτίον ὅσον χωρεῖ μία ἄμαξα Εὔβ. Θράκ. (Σαρεκκλ.) : Ἀγόρασε δυὸ ἀμάξια ξύλα Σαρεκκλ. || Ἄσμ.

Ποῦ νὰ βρῶ ἀμάξι τὸ κερί, ἀμάξι τὸ λιβάνι

καὶ τὰ βουβαλοδέσματα νὰ κουβαλῶ τὸ λάδι ;

